

Tarmo Toikkanen vastasi
mobiilioppijan kysymyksiin tekijänoikeuksista.

Tarmo Toikkanen:

Yhteisöllisen oppimisen ja
teknologian tutkija
Aalto-yliopiston
Oppimisympäristöjen
tutkimusryhmässä.

Opettajan tekijänoikeusoppaan
kirjoittaja, opettajakouluttaja.

Miten mobiililaitteiden käytön lisääntyminen opetuksessa vaikuttaa tekijänoikeuksiin liittyvien asioiden huomioimiseen?

Mobiililaitte on tehokas tallennin: sillä tehdään kuvia, videoita ja äänitallenteita. Koska niiden tekeminen on helppoa, helposti jää huomioimatta lupa-asiat, eli missä tilanteissa saa kuvata ja missä taas ei.

Opettajan luento on hänen teoksensa, joten sen tallennus ilman lupaa on laillista vain omaan yksityiskäyttöön. Tämän lisäksi monien koulujen säännöt rajoittavat kuvaamista entisestään: yleensä luennon kuvaamiseen on hyvä pyytää lupa.

Tiiviit ohjeet ympäristön kuvaamisesta ovat täällä:
<http://www.opettajantekijanoikeus.fi/2011/05/10-ohjetta-ymparistoon-kuvaavalle/>

Mobiililaitteen käyttö tiedonhakuvälineenä ei sinänsä ole tekijänoikeuksien kannalta ongelmallista.

Onko mobiilioppimisessa joitakin erityispiirteitä,
jotka korostuvat tekijänoikeuksien kannalta?

Kuten:

- Opiskelijan tuottaman materiaalin jakaminen / julkaiseminen
- Opettajan tuottaman materiaalin jakaminen / julkaiseminen
- Yksityisyydensuoja ja opiskelijoiden kuvaaminen

**Oppilaat tuottavat
nykyisin yhä kiinnostavampaa
aineistoa tekniikan tehdessä sen helpoksi.
Tällöin myös houkutus julkaista tai jatkokäyttää
oppilaiden tuotoksia kasvaa.**

**On kuitenkin hyvä muistaa, että oppilaan aineiston
julkaiseminen on oppilaan itsensä yksinoikeus. Ilman oppilaan
(ja tämän huoltajan) lupaa ei nettiin voi lähettää oppilaan
tuotoksia. Sama koskee tietysti myös opettajan
tuotoksia, joiden julkaiseminen edellyttää aina
opettajan luvan. Nämä eivät oikeastaan ole
mobiilioppimisen erityispiirteitä, vaan
yleensä teknologian käytön
yleistymisen seurauksia.**

Mobiililaitteita käytettäessä yksityisyydensuoja nousee kuitenkin keskiöön. Toisten oppilaiden tai opettajien kuvaaminen ja kuvien tai videoiden julkaiseminen edellyttää käytännössä aina asianomaisten (ja heidän huoltajiensa) luvan. Tästä syystä useimmissa kouluissa on kuvaaminen kielletty ilman eri lupaa.

Mitkä ovat ensimmäiset asiat, joihin opettajan kannattaa tekijänoikeuksien osalta perehtyä?

1)

Vanhat tutut luvat eli valokopio- ja tulostuslupa sekä esityslupa kannattaa muistaa. Ne ovat edelleen relevantteja. Verkkovideoiden esittäminen on erityisen epäselvä ja ongelmallinen asia, johon kannattaa muutama minuutti perehtyä. (Linkki alla)

2)

Jos oppimateriaaleja on tarkoitus välittää oppimisalustalla, luento on tarkoitus videoida tai osa oppilaista osallistuu etänä, on hyvä tiedostaa, että lupia muiden tekemien teosten käyttöön opetuksessa on todella niukalti. Oikeastaan ei lainkaan.

Ainoastaan Kopioston Digilupa sallii rajatusti ja opetusryhmän sisäisesti aineiston digitaalisen hyödyntämisen: <http://www.opettajantekijanoikeus.fi/aineisto/kopioston-digilupa/>

3)

Jotten lopettaisi kovin negatiivisesti, kannattaa muistaa, että oppikirjoissa, netissä ja lehdissä olevat selittävät piirustukset eivät ylitä juuri koskaan teoskynnystä, joten niiden kopiointi ja jatkohyödyntäminen on tekijänoikeuslain mukaan täysin rajoittamatonta:

<http://www.opettajantekijanoikeus.fi/2012/01/oppikirjoista-saa-kopioida-selittavia-piirustuksia/>

